

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради

31.10.2022

протокол № 7, п. 6

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 01.11.2022 № 197

МЕНЕДЖМЕНТ В ТУРИЗМІ/ MANAGEMENT IN TOURISM

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» /	«bachelor»
Галузь знань	24 «Сфера обслуговування» /	«Services»
Спеціальність	242 «Туризм» /	«Tourism»
Освітня програма	«Туризм» /	«Tourism»

Розробник: Рябенюк Марина, кандидат економічних наук

Гарант освітньої програми «Туризм» - Онищук Наталя, кандидат економічних наук, доцент

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи від 14.10.2022 протокол №16; на засіданні вченої ради факультету торгівлі, маркетингу та сфери обслуговування від 21.10.2022 протокол №9.

Рецензенти:

Онищук Наталя, кандидат економічних наук, доцент

Олександр Яременко, директор санаторно-курортного підприємства туристичний оператор «Свіжий вітер»

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Тимощук М.

Підп. до друку 07.11.2022. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,39.
Обл.-вид. арк. 1,01. Тираж 2. Зам. № 267.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

Робоча програма дисципліни «Менеджмент в туризмі» включена до блоку обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки та підготовлена для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр», освітньої програми «Туризм», спеціальності 242 «Туризм».

Дисципліна «Менеджмент в туризмі» розкриває сутність, принципи, основні поняття та закономірності менеджменту туристичної діяльності. Вивчається система наукових підходів та методів менеджменту, які дають змогу приймати обґрунтовані рішення з основних напрямів та рівнів туристичної сфери: міжнародного, національного, регіонального регулювання. Розглядається вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на обирання стратегії менеджменту туристичної діяльності.

Метою дисципліни «Менеджмент в туризмі» є формування теоретичних знань з організації, функціонування та управління туристичних підприємств; та формування практичних навичок використання цих знань для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективної діяльності підприємств туристичної індустрії.

Результати вивчення навчальної дисципліни її місце в освітньому процесі.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент в туризмі» для освітньої програми «Туризм» є формування комплексу компетентностей:

– **інтегральна компетентність:** здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

– **загальні компетентності:**

ЗК 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 13. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 14. Здатність працювати в команді та автономно

– **спеціальні (фахові) компетентності:**

СК 15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

СК 16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК 18. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління.

СК 19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.

СК 20. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

СК 21. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.

СК 22. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.

СК 27. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.

СК 28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

Програмними результатами навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Менеджмент в туризмі» є:

ПРН 7. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

ПРН 9. Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПРН 10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

ПРН 13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей. ПРН 15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.

ПРН 17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

ПРН 18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.

ПРН 19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

ПРН 20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: Вивчення дисципліни «Менеджмент в туризмі» ґрунтується на раніше отриманих студентами знаннях, практичних вміннях та навичках з дисциплін «Економічна теорія», «Організація туризму», «Туристичне краєзнавство», «Екскурсійна справа», «Зовнішньо-економічна діяльність підприємства».

Критерії оцінювання результатів навчання

Перевірка та оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів з дисципліни «Менеджмент в туризмі» забезпечується здійсненням поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється під час проведення

практичних занять та передбачає оцінювання рівня теоретичної підготовки здобувачів до заняття, якість виконання відповідних практичних завдань. Здійснення поточного контролю знань здобувачів включає опитування (усне або письмове), перевірку індивідуальних творчих завдань, тестування.

Максимальна сума балів за поточну навчальну роботу складає 63 бали (21*3 балів = 63 бали).

Вивчення дисципліни «Менеджмент в туризмі» передбачає також виконання здобувачами позааудиторної самостійної роботи (підготовка реферативних повідомлень та доповідей, створення презентацій, написання глосаріїв, а також наукових статей з наступним їх опублікуванням тощо), яка оцінюється у 37 балів.

Підсумковий контроль знань здобувачів передбачає складання письмового екзамену. Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів поточного контролю у співвідношенні 80 : 20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – максимальна оцінка за поточну роботу протягом семестру.

Якщо здобувач вищої освіти упродовж семестру навчання набрав 75 балів та (або) більше, оцінка за екзамен йому може бути виставлена за результатом поточної успішності.

Рівні компетентності	За шкалою КНТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл.

	Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
		Всього годин / кредитів	з них			
			лекції	ПЗ	СР	
1	Менеджмент в туризмі: сутність, основні підходи	12	4	4	4	УО, Т, Р, ПО, КТ
1.1	Сутність та значення менеджменту в туризмі	6	2	2	2	УО, Т, Р, ПО, КТ
1.2	Формування і розвиток науки про управління	6	2	2	2	УО, Т, Р, ПО, КТ
2	Туристична індустрія як об'єкт управління	12	4	4	4	УО, Т, Р, ПО, КТ
2.1	Туристичні підприємства як об'єкти управління	6	2	2	2	УО, Т, Р, ПО, КТ
2.2	Чинники функціонування та розвитку туристичних організацій	6	2	2	2	УО, Т, Р, ПО, КТ
3	Організаційна структура управління на підприємствах туристичної індустрії	16	4	4	8	УО, Т, Р, ПО, КТ
3.1	Сутність та види організаційних структур в туристичній індустрії	8	2	2	4	УО, Т, Р, ПО, КТ
3.2	Типи зв'язків та ефективність структури управління	8	2	2	4	УО, Т, Р, ПО, КТ
4	Функції менеджменту в туризмі	20	8	8	4	УО, Т, Р, ПО, КТ
4.1	Основні поняття та класифікація функцій управління	5	2	2	1	УО, Т, Р, ПО, КТ
4.2	Планування як функція менеджменту туристичних підприємств	5	2	2	1	УО, Т, Р, ПО, КТ
4.3	Організація та мотивація: сутність та значення функції менеджменту в туристичній індустрії	5	2	2	1	УО, Т, Р, ПО, КТ
4.4	Контроль як функція менеджменту	5	2	2	1	УО, Т, Р, ПО, КТ
5	Методи менеджменту в туризмі	22	4	4	14	УО, Т, Р, ПО, КТ
5.1	Методи менеджменту в туристичній індустрії	10	2	2	6	УО, Т, Р, ПО, КТ
5.2	Значення та напрямки застосування методів управління на туристичних підприємствах	12	2	2	8	УО, Т, Р, ПО, КТ

6	Прийняття управлінських цілей	16	4	4	8	УО, Т, Р, ПО, КТ, ІЗ
6.1	Сутність, класифікація та вимоги до управлінських рішень	8	2	2	4	УО, Т, Р, ПО, КТ, ІЗ
6.2	Методи прийняття управлінських рішень	8	2	2	4	УО, Т, Р, ПО, КТ, ІЗ
7	Управління маркетинговою діяльністю туристичних підприємств	16	4	4	8	УО, Т, Р, ПО, КТ
7.1	Прийняття маркетингових рішень в умовах нестабільності туристичного ринку	8	2	2	4	УО, Т, Р, ПО, КТ
7.2	Управління каналами розподілу послуг та їх просування на ринок	8	2	2	4	УО, Т, Р, ПО, КТ
8	Управління персоналом в туристичних підприємствах	20	6	6	8	УО, Т, Р, ПО, КТ, ІЗ
8.1	Сутність та значення персоналу в діяльності туристичних підприємств	7	2	2	3	УО, Т, Р, ПО, КТ, ІЗ
8.2	Організаційна поведінка та роль персоналу в досягненні ефективності	7	2	2	3	УО, Т, Р, ПО, КТ, ІЗ
8.3	Навчання, професійний розвиток та проблеми мотивації персоналу на підприємствах туристичної індустрії	6	2	2	2	УО, Т, Р, ПО, КТ, ІЗ
9	Управління інвестиційними програмами розвитку туризму та міжнародне регулювання міжнародної туристичної діяльності	16	4	4	8	УО, Т, Р, ПО, КТ
9.1	Оцінка інвестиційної діяльності та формування інвестиційних програм	8	2	2	4	УО, Т, Р, ПО, КТ
9.2	Міжнародне регулювання туристичної діяльності	8	2	2	4	УО, Т, Р, ПО, КТ
	Курсова робота	30			30	
Разом за семестр		180/6	42	42	96	Е/п
Підсумковий контроль – екзамен						

Скорочення:

СР – самостійна робота;

УО – усне опитування;

Т – комп'ютерне тестування;

ІЗ – індивідуальне завдання;

ПЗ – практичні заняття;

ПО – письмове опитування;

Р – реферат.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Тема 1. Менеджмент в туризмі: сутність, основні підходи

Сутність управління та менеджменту. Суб'єкт та об'єкт управління, їх характеристика, взаємозв'язок та взаємодія. Менеджмент, як вид професійної управлінської діяльності в умовах ринкових відносин. Характеристика і аналіз різних визначень менеджменту. Управлінські відносини: предмет вивчення дисципліни. Менеджмент: наукова дисципліна. Мета діяльності підприємств індустрії туризму.

Еволюція наукових шкіл менеджменту. Наукові підходи до менеджменту. Принципи менеджменту. Рівні менеджменту. Цілі менеджменту, їх характеристика, значення і класифікація. Функції менеджменту як науки. Задачі менеджменту. Менеджмент в туристичній індустрії: наукова і практична діяльність, її зміст, структура, взаємозв'язок з суспільними та спеціальними дисциплінами. Завдання менеджменту підприємств готельного, курортного та туристичного сервісу.

Еволюція та сучасні тенденції туристичної індустрії. Розвиток менеджменту і туризму як сфер людської діяльності.

Тема 2. Туристична індустрія як об'єкт управління

Підходи до визначення організації як соціальної структури. Формальні та неформальні організації. Керуючі та керовані системи. Сучасна туристична організація та її залежність від факторів макросередовища. Фактори непрямой дії. Технологічний науково-технічний фактор. Економічний фактор. Політико-правовий фактор. Соціокультурний фактор. Природний фактор. Фактори прямої дії. Споживчі послуги. Представники суміжних галузей. Постачальники. Конкуренти.

Тема 3. Організаційна структура управління на підприємствах туристичної індустрії

Сутність організаційних структур. Види організаційних структур: лінійна, функціональна, лінійно-функціональна структура, лінійно-штабна, бюрократична, дивізійна, продуктова, територіальна, матрична, структура управління, орієнтована на споживача. Умови ефективності структури управління підприємств курортного та туристичного сервісу. Горизонтальна та вертикальна спеціалізація. Типи зв'язків в організаційній структурі: вертикальні, горизонтальні, лінійні, функціональні, формальні, неформальні, прямі, непрямі. Поняття масштабу керованості та контролю. Необхідність розподілу прав та обов'язків. Централізація та децентралізація. Диференціація та інтеграція.

Тема 4. Функції менеджменту в туризмі

Функціональна спеціалізація управління в туристичних підприємствах. Класифікація функцій менеджменту. Основні (загальні) та спеціальні функції менеджменту, їх взаємозв'язок.

Сутність та зміст функції планування і прогнозування. Характеристика факторів, що впливають на процес планування. Принципи планування. Рівні планування діяльності підприємств туристичної індустрії. Стратегічне та поточне планування діяльності туристичних підприємств.

Функція організації, як базисна функція менеджменту, її зміст та напрями реалізації. Координування, як функція забезпечення ритмічної роботи закладу, умови її виконання.

Функція мотивації (стимулювання): її сутність і значення, порядок і напрями реалізації на підприємствах туристичної індустрії. Характеристика теорій мотивації.

Функція контролю, як форма зворотного зв'язку від підрозділів підприємства до органів управління. Види контролю в туристичній індустрії. Органи зовнішнього і внутрішнього контролю за діяльністю туристичних підприємств. Попередній, поточний і заключний контроль. Регулювання процесу обслуговування на основі контролю за діяльністю підрозділів туристичних підприємств.

Характеристика та класифікація спеціальних (конкретних) функцій менеджменту в туристичних підприємствах. Співвідношення і взаємозв'язок функцій менеджменту в управлінських системах різних рівнів.

Тема 5. Методи менеджменту в туризмі

Сутність методів менеджменту, їх зміст і зв'язок з функціями управління. Значення системи методів менеджменту в роботі підприємств туристичної індустрії. Мотиваційна природа методів менеджменту. Класифікація методів менеджменту, їх взаємозв'язок.

Економічні методи менеджменту, їх значення та напрями використання в туристичній індустрії. Зміст економічних методів менеджменту, комерційний розрахунок, ціноутворення, прибуток, матеріальне стимулювання.

Організаційно-розпорядчі (адміністративні) методи менеджменту. Характеристика методів організаційного впливу: організаційне регламентування – закони, статuti, положення, організаційне нормування, інструктування. Особливості регламентування в туристичних підприємствах. Розпорядчий вплив і форми його застосування: накази, розпорядження, вказівки.

Значення людського фактору в управлінні підприємствами туристичної індустрії. Цілі, задачі та форми використання соціально-психологічних методів менеджменту: підвищення соціальної активності членів колективу, соціальне нормування та регулювання, методи пропаганди та агітації, формування оптимального психологічного клімату в колективі та н..

Тема 6. Прийняття управлінських рішень

Сутність управлінських рішень, їх значення для ефективності роботи туристичних підприємств. Класифікація управлінських рішень. Вимоги до управлінських рішень: наукова обґрунтованість, реальність, цільова спрямованість, кількісна та якісна визначеність. Технологія підготовки та прийняття управлінських рішень.

Аналіз і класифікація проблем в діяльності туристичних підприємств. Етапи прийняття управлінських рішень. Методи розробки варіантів управлінських рішень: експертної оцінки, моделювання, «мозкового штурму», порівняння. Критерії вибору варіантів рішення. Вимоги до прийняття отриманого рішення керівником підприємства. Характеристика факторів, що впливають на ефективність управлінських рішень. Етапи реалізації управлінських рішень.

Тема 7. Управління маркетинговою діяльністю туристичних підприємств

Прийняття маркетингових рішень в умовах нестабільності туристичного ринку. Процес формування та підтримки конкурентної раціональності. Процес планування маркетингу в сфері туризму. Управління маркетинговою розвідкою. Джерела даних про ринок та їх використання.

Управління товарно-ціновою політикою туристичної фірми. Система підтримки маркетингових рішень. Взаємозв'язки та складові інструментальних стратегій маркетингу. Управління каналами розподілу послуг та їх просуванням на ринок.

Тема 8. Управління персоналом в туристичних підприємствах

Роль персоналу в досягненні ефективності та підвищення конкурентоспроможності. Фактори, що визначають підвищену увагу менеджменту до персоналу в туристичній індустрії. Особливості та проблеми управління персоналом в туристичних підприємствах.

Визначення і класифікація персоналу підприємств туристичної індустрії. Кількісні та якісні характеристики персоналу. Організаційна поведінка як об'єкт управління, та фактори що визначають її якість в підприємствах туристичної індустрії. Зміст та завдання управління персоналом в туристичних підприємствах.

Кваліфікаційна структура персоналу підприємств туристичної індустрії. Професії та посади основних підрозділів туристичних підприємств. Кваліфікаційні вимоги до професій та посад основних підрозділів туристичних підприємств.

Особливості професійного розвитку та зміст навчальних тренінгів персоналу в туристичних підприємствах. Критерії ділової оцінки персоналу. Проблеми мотивації та компенсації праці персоналу. Корпоративна культура та її елементи в управлінні персоналом підприємств туристичної індустрії.

Тема 9. Управління інвестиційними програмами розвитку туризму та міжнародне регулювання міжнародної туристичної діяльності

Оцінка інвестиційної діяльності. Характеристика об'єкту інвестування. Формування інвестиційних програм. Структура інвестиційних програм. Організація фінансування інвестиційної програми. Вибір інвестиційних проектів за економічними критеріями. Поняття міжнародного регулювання.

Роль міжнародних організацій у регулюванні туристичної діяльності. Міжнародні туристичні організації. Їх види, мета та завдання. Всесвітня туристична організація. Міжнародні туристичні заходи.

Інструменти регулювання міжнародної туристичної діяльності. Практика та процедури регулювання туристичної діяльності. Адаптація міжнародних правових актів на національному рівні.

Структура навчальної дисципліни.

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час, год
Набути навичок формування понятійного апарату менеджменту, розуміти структуру системи менеджменту, вміти використовувати наукові підходи менеджменту в туристичній індустрії	<p>Тема 1. Менеджмент в туризмі: сутність, основні підходи</p> <p>Тема 1.1 Сутність та значення менеджменту в туризмі</p> <p>Лекція 1.</p> <p><i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність управління та менеджменту. 2. Характеристика і аналіз різних визначень менеджменту. 3. Суб'єкт та об'єкт управління, їх характеристика, взаємозв'язок і взаємодія. 4. Управлінські відносини як предмет вивчення дисципліни. <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	2
	<p>Практичне заняття 1.</p> <p>План практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Менеджмент як вид професійної управлінської діяльності в умовах ринкових відносин. 2. Мета діяльності підприємств туристичної індустрії. 	2
	<p>Тема 1.2 Формування та розвиток науки про управління</p> <p>Лекція 2.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція наукових шкіл менеджменту. 2. Наукові підходи до менеджменту. 3. Цілі менеджменту, їх характеристика, значення і кваліфікація. 4. Розвиток менеджменту і туризму як сфер людської діяльності. <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2

	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	2
	<p>Практичне заняття 2. План практичного заняття: 1. Принципи, рівні та задачі менеджменту в туризмі. 2. Еволюція та сучасні тенденції туристичної індустрії. 3. Завдання менеджменту підприємств готельного, курортного та туристичного сервісу.</p>	2
Знати підходи до визначення організації як соціальної структури, розрізняти формальні та неформальні підприємства. Вміти охарактеризувати залежність сучасного підприємства туристичної індустрії від факторів макросередовища	<p>Тема 2. Туристична індустрія як об'єкт управління Тема 2.1 Туристичні підприємства як об'єкти управління Лекція 3. <i>План лекції</i> 1. Підходи до визначення організації як соціальної структури. 2. Класифікація туристичних підприємств. 3. Сучасна туристична організація та її залежність від факторів макросередовища.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1, 3, 4, 7, 8.</i> <i>додаткова: 17.</i> <i>інтернет-джерела: 21-25.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	2
	<p>Практичне заняття 3. План практичного заняття: 1. Типи та види туристичних підприємств. 2. Сучасна туристична організація в умовах впливу факторів макросередовища.</p>	2
	<p>Тема 2.2 Чинники функціонування та розвитку туристичних організацій Лекція 4. <i>План лекції:</i> 1. Фактори прямої та непрямої дії. 2. Економічний та політико-правовий фактори впливу. 3. Постачальники. Конкуренти.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1, 3, 4, 7, 8.</i> <i>додаткова: 17.</i> <i>інтернет-джерела: 21-25.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	2

	<p>Практичне заняття 4. План практичного заняття: 1. Технологічний науково-технічний фактор. 2. Економічний фактор. 3. Політико-правовий фактор.</p>	2
Знати сутність та види організаційних структур туристичних підприємств, умови ефективності структури управління підприємств курортного та туристичного сервісу	<p>Тема 3. Організаційна структура управління на підприємствах туристичної індустрії Тема 3.1 Сутність та види організаційних структур в туристичній індустрії Лекція 5. <i>План лекції</i> 1. Сутність організаційних структур. 2. Види організаційних структур: лінійна, функціональна, лінійно-функціональна структура, лінійно-штабна, бюрократична, дивізійна, продуктова, територіальна, матрична, структура управління, орієнтована на споживача.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>Додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	4
	<p>Практичне заняття 5. План практичного заняття: 1. Сутність та види організаційних структур. 2. Побудова організаційної структури управління на підприємствах туристичної індустрії.</p>	2
	<p>Тема 3.2 Типи зв'язків та ефективність структури управління Лекція 6. <i>План лекції:</i> 1. Умови ефективності структури управління підприємств курортного та туристичного сервісу. 2. Типи зв'язків в організаційній структурі: вертикальні, горизонтальні, лінійні, функціональні, формальні, неформальні, прямі, непрямі. 3. Поняття масштабу керованості та контролю.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>Додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	4

	<p>Практичне заняття 6. План практичного заняття: 1. Типи зв'язків в організаційній структурі туристичних підприємств. 2. Горизонтальна та вертикальна спеціалізація.</p>	2
<p>Засвоїти сутність, класифікацію функцій менеджменту, вміти виокремити основні та спеціальні функції, володіти методикою планування діяльності туристичних підприємств, розуміти сутність функцій контролю та мотивації на підприємствах туристичної індустрії</p>	<p>Тема 4. Функції менеджменту в туризмі Тема 4.1 Основні поняття та класифікація функцій управління Лекція 7. <i>План лекції:</i> 1. Функціональна спеціалізація управління в туристичних підприємствах. 2. Класифікація функцій менеджменту. 3. Основні (загальні) та спеціальні функції менеджменту, їх взаємозв'язок.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	1
	<p>Практичне заняття 7. План практичного заняття: 1. Сутність та значення функцій у менеджменті туристичних підприємств. 2. Загальна характеристика функцій менеджменту.</p>	2
	<p>Тема 4.2 Планування як функція менеджменту туристичних підприємств Лекція 8. <i>План лекції</i> 1. Сутність та зміст функції планування і прогнозування. 2. Характеристика факторів, що впливають на процес планування. 3. Рівні планування діяльності підприємств туристичної індустрії. 4. Стратегічне та поточне планування діяльності туристичних підприємств.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	1

	<p>Практичне заняття 8. План практичного заняття: 1. Сутність планування. Етапи стратегічного планування. 2. Аналіз стратегічних альтернатив. Процес вибору стратегії. Реалізація стратегії та її оцінка.</p>	2
	<p>Тема 4.3 Організація та мотивація – функції менеджменту в туристичній індустрії Лекція 9. <i>План лекції:</i> 1. Функція організації як базисна функція менеджменту, її зміст та напрями реалізації. 2. Функція мотивації (стимулювання): її сутність і значення, порядок та напрями реалізації. 3. Характеристика теорій мотивації.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	1
	<p>Практичне заняття 9. План практичного заняття: 1. Сутність функції «організація». Делегування та пов'язане з ним повноваження і відповідальність. 2. Основні аспекти організаційного процесу. 3. Змістовні концепції та процесуальні теорії мотивації.</p>	2
	<p>Тема 4.4 Контроль як функція менеджменту Лекція 10. <i>План лекції:</i> 1. Функція контролю та її види в туристичній індустрії. 2. Попередній, поточний і заключний контроль. 3. Органи зовнішнього і внутрішнього контролю за діяльністю туристичних підприємств.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	1
	<p>Практичне заняття 10. План практичного заняття: 1. Попередній, поточний і заключний контроль. 2. Регулювання процесу обслуговування на основі контролю за діяльністю підрозділів туристичних підприємств.</p>	2

Засвоїти методи менеджменту та вміти їх використовувати у діяльності туристичних підприємств, знати економічні, організаційно-розпорядчі та соціально-психологічні методи менеджменту і вміти їх аналізувати	<p>Тема 5. Методи менеджменту в туризмі Тема 5.1 Методи менеджменту в туристичній індустрії Лекція 11. <i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та зміст методів менеджменту. 2. Класифікація методів менеджменту, їх взаємозв'язок. 3. Значення системи методів менеджменту в роботі підприємств туристичної індустрії. <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	6
	<p>Практичне заняття 11. План практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть та характеристика методів менеджменту. 2. Мотиваційна природа методів менеджменту. 	2
	<p>Тема 5.2 Значення та напрямки застосування методів управління на туристичних підприємствах Лекція 12. <i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні методи менеджменту, їх значення та напрямки використання в туристичних підприємствах. 2. Організаційно-розпорядчі (адміністративні) методи менеджменту. 3. Цілі, задачі та форми використання соціально-психологічних методів менеджменту <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	8
	<p>Практичне заняття 12. План практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст економічних методів менеджменту, комерційний розрахунок, ціноутворення, прибуток, матеріальне стимулювання. 2. Вплив організаційно-розпорядчих (адміністративних) методів менеджменту на діяльність туристичних підприємств. 3. Роль соціально-психологічних методів менеджменту у формуванні корпоративної культури підприємства 	2

Вільно володіти видами управлінських рішень, знати технологію, методичку процесу прийняття управлінського рішення, оцінити найбільш ефективне управлінське рішення і призначити виконавців щодо його реалізації	<p>Тема 6. Прийняття управлінських рішень Тема 6.1 Сутність, класифікація та вимоги до управлінських рішень Лекція 13. <i>План лекції</i> 1. Сутність управлінських рішень, їх значення для ефективності роботи підприємств туристичної індустрії. 2. Класифікація управлінських рішень. 3. Вимоги до управлінських рішень: наукова обґрунтованість, реальність, цільова спрямованість, кількісна та якісна визначеність.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	4
	<p>Практичне заняття 13. План практичного заняття: 1. Сутність, значення та класифікація рішень в управлінні. 2. Етапи прийняття управлінських рішень.</p>	2
	<p>Тема 6.2 Методи прийняття управлінських рішень Лекція 14. <i>План лекції:</i> 1. Аналіз і класифікація проблем в діяльності підприємств готельно-ресторанного господарства. 2. Методи розробки варіантів управлінських рішень: експертної оцінки, моделювання, «мозкового штурму», порівняння.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1–14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	4
	<p>Практичне заняття 14. План практичного заняття: 1. Технологія прийняття рішень. 2. Складності процесу приймання управлінських рішень. 3. Вимоги до прийняття отриманого рішення керівником підприємства.</p>	2

<p>Знати основні принципи щодо прийняття маркетингових рішень та процеси планування маркетингу. Вміти управляти каналами розподілу послуг та їх просування на ринок</p>	<p>Тема 7. Управління маркетинговою діяльністю туристичних підприємств Тема 7.1 Прийняття маркетингових рішень в умовах нестабільності туристичного ринку Лекція 15. <i>План лекції:</i> 1. Прийняття маркетингових рішень в умовах нестабільності туристичного ринку. 2. Процес планування маркетингу в сфері туризму. 3. Джерела даних про ринок та їх використання.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1, 3, 4, 7, 8, 11.</i> <i>додаткова: 15.</i></p>	<p>2</p>
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	<p>4</p>
	<p>Практичне заняття 15. План практичного заняття: 1. Сутність маркетингових рішень у діяльності туристичних підприємств. 2. Процес формування конкурентної раціональності.</p>	<p>2</p>
	<p>Тема 7.2 Управління каналами розподілу послуг та їх просування на ринок Лекція 16. <i>План лекції:</i> 1. Взаємозв'язки та складові інструментальних стратегій маркетингу. 2. Управління каналами розподілу послуг та їх просуванням на ринок.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1, 3, 4, 7, 8, 11.</i> <i>додаткова: 15.</i></p>	<p>2</p>
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	<p>4</p>
	<p>Практичне заняття 16. План практичного заняття: 1. Управління каналами розподілу послуг та їх просуванням на ринок</p>	<p>2</p>
<p>Досліджувати особливості та проблеми управління персоналом в туристичних підприємствах, знати класифікацію</p>	<p>Тема 8. Управління персоналом в туристичних підприємствах Тема 8.1 Сутність та значення персоналу в діяльності туристичних підприємств Лекція 17. <i>План лекції:</i> 1. Мета, завдання та зміст управління персоналом.</p>	

персоналу, володіти професійним розвитком персоналу з використанням тренінгів	2. Визначення і класифікація персоналу туристичних підприємств. 3. Кількісні та якісні характеристики персоналу. Рекомендовані джерела: <i>основна: 1-14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i>	2
	Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.	3
	Практичне заняття 17. План практичного заняття: 1. Поняття лідерства та роль лідера у менеджменті персоналу туристичних підприємств. 2. Стиль керівництва і мистецтво управління	2
	Тема 8.2 Організаційна поведінка та роль персоналу в туристичних підприємствах Лекція 18. <i>План лекції:</i> 1. Організаційна поведінка як об'єкт управління та фактори, що визначають її якість в туристичних підприємствах. 2. Головні завдання в управлінні персоналом підприємств. 3. Роль персоналу в досягненні ефективності та підвищення конкурентоспроможності підприємств туристичної індустрії.	2
	Рекомендовані джерела: <i>основна: 1-14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i>	
	Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.	3
	Практичне заняття 18. План практичного заняття: 1. Особливості менеджменту персоналу туристичних підприємств. 2. Підбір і відбір персоналу на робочі місця.	2
	Тема 8.3 Навчання, професійний розвиток та проблеми мотивації персоналу на підприємствах туристичної індустрії Лекція 19. <i>План лекції:</i> 1. Особливості професійного розвитку та зміст навчальних тренінгів персоналу в туристичних підприємствах. 2. Критерії ділової оцінки персоналу. 3. Проблеми мотивації та компенсації праці персоналу.	2

	<p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1-14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	2
	<p>Практичне заняття 19. План практичного заняття: 1. Оцінка та прийняття на роботу претендентів. 2. Методи оцінки персоналу. 3. Професійний розвиток персоналу.</p>	2
<p>Вміти проводити оцінку інвестиційної діяльності, формувати та управляти інвестиційними програмами розвитку туризму</p>	<p>Тема 9. Управління інвестиційними програмами розвитку туризму та міжнародне регулювання міжнародної туристичної діяльності Тема 9.1 Оцінка інвестиційної діяльності та формування інвестиційних програм Лекція 20. <i>План лекції:</i> 1. Структура інвестиційних програм. 2. Оцінка інвестиційної діяльності. 3. Організація фінансування інвестиційної програми.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 1-14.</i> <i>додаткова: 15-20.</i></p>	2
	<p>Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.</p>	4
	<p>Практичне заняття 20. План практичного заняття: 1. Характеристика об'єкту інвестування. 2. Формування інвестиційних програм.</p>	2
	<p>Тема 9.2 Міжнародне регулювання туристичної діяльності Лекція 21. <i>План лекції:</i> 1. Роль міжнародних організацій у регулюванні туристичної діяльності. 2. Міжнародні туристичні організації: їх види, мета та завдання. 3. Практика та процедури регулювання туристичної діяльності.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>основна: 2-9.</i> <i>Додаткова: 15, 17.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21, 25.</i></p>	2

	Завдання, які виносяться на самостійну роботу: Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання виданих викладачем основних джерел літератури та електронних матеріалів.	4
	Практичне заняття 21. План практичного заняття: 1. Вибір інвестиційних проектів за економічними критеріями. 2. Оцінка інвестиційних проектів.	2
<i>Курсова робота</i>		<i>30</i>
<i>Всього – год / кред</i>		<i>180 / 6</i>

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

3.1. ОСНОВНІ

1. Андренко І. Б., Кравець О.М., Писаревський І.М. Менеджмент туризму: навч. посібник; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ, 2014. 402 с.
2. *Іванова І. В. Менеджмент підприємства. Практикум: навч. посібник. Київ: КНТЕУ, 2007. 249 с.*
3. Король О.Д., Крачило М.П. Менеджмент туризму: навч. посіб. Київ: Знання, 2009. 248 с.
4. Кудла Н. Є. Менеджмент туристичного підприємства: підручник. Київ: Знання, 2012. 343с.
5. *Менеджмент підприємства: опорний конспект лекцій / авт.: С. В. Мельниченко, Н. І. Ведмідь, М. В. Босовська, Л. Д. Романчук, К. А. Єсіпова. Київ: КНТЕУ, 2014. 131 с.*
6. *Менеджмент підприємства: опорний конспект лекцій / уклад. Бай С.І. Київ: КНТЕУ, 2002. 79 с.*
7. Менеджмент з туризму: конспект лекцій для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / укладач О.В.Поступна. Харків: НУЦЗУ, 2020. 235 с.
8. Менеджмент туристичної галузі: підручник / О.М. Білоусов, О.Є. Лугінін, О.С. Морозова, Л.В. Соколова. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 580 с.
9. *Моргулець О. Б. Менеджмент у сфері послуг : навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 384 с. +Електронна копія.*
10. *Мошек Г. Є., Гомба Л. А., Піддубна Л. П. Менеджмент підприємства : підручник. Київ: КНТЕУ, 2002. 371с.*
11. Панченко Ю.В., Лугінін О.Є., Фомішин С.В. Менеджмент внутрішнього і міжнародного туризму: навч. посіб. Херсон: Олді-плюс, 2017. 342 с.
12. *Управління потенціалом підприємства: навч. посібник / І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих та ін. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 362с.*
13. *Управління ресурсами підприємства : навч. посібник / В. І. Крамаренко, Б. І. Холод, Ю. М. Воробйов, інші ; за ред. Воробйова Ю.М., Холода Б.І. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 288с.*
14. *Хмурова В. В. Менеджмент підприємницької діяльності: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 286 с.*

3.2. ДОДАТКОВІ

15. Афонченкова, О. В. Булюк, Б. П. Масенко [та ін.]; за заг. ред. О. Є. Лугінін. Київ: Ліра-К, 2012. 364 с.
16. Виноградський М.Д., Виноградська А.М., Шкапова О.М. Менеджмент в організації: навч. посіб. Київ: КОНДОР, 2002.
17. Кіптенко Н.І. Менеджмент туризм у: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2012. 416 с.
18. *Мальська М. П., Мандюк Н. Л., Занько Ю. С. Управління діяльністю підприємств корпоративного типу (АТ і ТзОВ) : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 290 с.*
19. Романова Л. В. Управління підприємницькою діяльністю : навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 244 с.
20. Хомяков В. І. Менеджмент підприємства : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Кондор, 2009. 434 с.

3.3. ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

21. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua>.
22. Туризм / Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
23. Украинская туристическая информационная система. URL: www.utis.com.ua
24. Національна туристична організація України: сайт. URL: <http://www.ntoukraine.org>.
25. World Tourism Organization: website. URL: https://www.eiu.com/n/campaigns/tourism-in-2023/?utm_source=google&utm_medium=ppc&utm_campaign=industries-in-2023&gclid=CjwKCAjwzNOaBhAcEiwAD7Tb6NkfUn3doOrzj5QIwEs63TJ8fTeHer0aU3Hae3iTN-ltz_EG1xJvHBoCHfsQAvD_BwE